

МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРОЦЕНТА ОТ ОБЩИЯ ГОДИШЕН КАПАЦИТЕТ, КОЙТО СЕ ИЗПОЛЗВА ЗА СТОПАНСКИ ДЕЙНОСТИ В САМОСТОЯТЕЛНИТЕ НАУЧНИ ЗВЕНА НА БАН

Глава първа

Раздел I.

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Настоящата методология определя начинът на изчисляване на годишния общ капацитет, както и този използван за стопански дейности във всички самостоятелни научни звена на БАН, контролните механизми за спазване на изискванията на т. 21 от Рамката за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации (наричана по-долу Рамката) и на изискванията на Закона за държавните помощи (наричан по-нататък ЗДП), Правилника за неговото прилагане, Правилата за прилагане на Закона за държавните помощи, Правилника за неговото прилагане и Рамката на Общността за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации в Българска академия на науките и нейните самостоятелни научни звена (приет с решение на УС от 10.11.2022 г., наричани по-долу Правилата), както и начините за възстановяване на неправомерна, несъвместима или неправилно използвана държавна помощ.

Чл. 2. Годишният общ капацитет на самостоятелното звено (изследователската инфраструктура), както и този използван за стопански дейности се изчислява въз основа на официалната счетоводна информация, съдържаща се в годишните финансови отчети на организационните единици (субекти), както и друга официална счетоводна документация.

Чл. 3. За целите на изчисляването на годишния общ капацитет по чл. 1, с настоящата методология се определят организационните единици (институт, централна лаборатория, музей, център или друго звено в структурата на БАН), за които се изчислява годишният капацитет използван за стопански дейности, съгласно Приложение № 1.

Чл. 4. Всяка организационна единица, за която се изчислява годишния общ капацитет е длъжна да води счетоводна отчетност, която да разграничава различните видове разходи (аналитично отчитане) за стопански и нестопански дейности, което означава отчитане чрез сметки, под-сметки и/или партии по разходни единици (проекти, договори и др.).

Раздел II.

СТОПАНСКИ ДЕЙНОСТИ

Чл. 5 (1) Стопанската дейност, която осъществяват организационните единици по чл. 3 е допустима само ако тя има допълващ характер, т.е. съответства на дейност, която е пряко свързана и необходима за функционирането на научноизследователската организация или инфраструктура или е неразривно свързана с нейната основна нестопанска дейност, и която е с ограничено приложно поле.

(2) Видът стопанска дейност, редът и условията, на които трябва да отговаря извършването на стопанската дейност са уредени в Глава трета от Правилата.

Чл. 6. (1) Съгласно дефинициите, установени в т. 16 от Рамката, следните дейности имат стопански характер:

а) Индустриалните научни изследвания (т. 16, б. „с“) - планирани научни изследвания или проучвания от изключително значение, предназначени за придобиването на нови знания и умения за разработване на нови продукти, процеси или услуги или насочени към постигане на съществени подобрения на съществуващи продукти, процеси или услуги, включително цифрови продукти, процеси или услуги, във всяка област, технология, промишленост или сектор (включително, но и не само цифрови отрасли и технологии, като например изчисления със суперкомпютър, квантови технологии, блокчейн технологии, изкуствен интелект, киберсигурност, големи информационни масиви и облачни технологии). Индустриалните научни изследвания обхващат създаването на компоненти на сложни системи и могат да включват конструирането на прототипи в лабораторна среда или среда със симулирани интерфейси към съществуващи системи, както и създаването на пилотни линии, когато това е необходимо за индустриалните научни изследвания, по-специално за валидирането на технологии с широко приложение.

б) Експерименталното развитие (т. 16, б. „к“) - придобиване, съчетаване, оформяне и използване на съществуващи научни, технологични, търговски и други важни знания и умения с цел разработване на нови или усъвършенствани продукти, процеси или услуги, включително цифрови продукти, процеси или услуги във всяка област, технология, промишленост или сектор (включително, но и не само цифрови отрасли и технологии, като например изчисления със суперкомпютър, квантови технологии, блокчейн технологии, изкуствен интелект, киберсигурност, големи информационни масиви и облачни технологии

или технологии за периферни изчисления). Това може да включва и например дейности, имащи за цел определянето на концепция, планирането и документирането на нови продукти, процеси или услуги. Експерименталното развитие може да включва разработване на прототипи, демонстрация, разработване на пилотни проекти, изпитване и валидиране на нови или усъвършенствани продукти, процеси или услуги в среда, която е представителна за оперативните условия в реалния живот, когато главната цел е по-нататъшното техническо подобряване на продукти, процеси или услуги, които не са в окончателния си вид. Това може да включва разработване на търговски използваеми прототипи или пилотни проекти, които са необходими за крайния търговски продукт и чието производство е твърде скъпо, за да бъдат използвани само за демонстрации и валидиране. Експерименталното развитие не включва рутинни и периодични изменения, въвеждани в съществуващи продукти, производствени линии, производствени процеси, услуги или други операции в процес на изпълнение, дори ако тези изменения могат да представляват подобрения.

в) Проучването на осъществимостта (т. 16, б. „л“) - оценката и анализа на потенциала на даден проект, които имат за цел да подкрепят процеса на вземане на решения чрез обективно и рационално разкриване на неговите силни и слаби страни, на възможностите и заплахите, както и чрез определяне на необходимите ресурси за неговото осъществяване, и в крайна сметка на неговите перспективи за успех.

(2) Дейностите по ал. 1 се определят като стопански, независимо дали се предлагат срещу заплащане или носят печалба, освен ако са осъществени чрез ефективно сътрудничество, съгласно т. 28-30 от Рамката.

Раздел III.

ДЕЙНОСТИ С НЕСТОПАНСКИ ХАРАКТЕР

Чл. 7. (1) Дейности с нестопански характер, съгласно т. 16, б. „н“ от Рамката са фундаменталните научни изследвания - експериментална или теоретична работа, предприета основно с цел придобиване на нови знания за причините за явленията или наблюдаемите факти без очаквано пряко търговско приложение или използване.

(2) Други дейности с нестопански характер са посочените в т. 20 от Рамката и чл. 10 от Правилата

(3) Изискванията към нестопанските дейности и редът за извършването им са уредени в Глава втора от Правилата.

Раздел IV

ИЗКЛЮЧЕНИЯ

- При изчисляването на годишния общ капацитет на изследователската инфраструктура, както и този използван за стопански дейности се изключва отдаването под наем на недвижими имоти или части от тях, които не се използват за научна дейност, например за офиси, складове, производствена и търговска дейност. Разходите за тези обекти се отчитат отделно и за тях не се ползват публични средства. За да се прилага изключението е необходимо: Разходите за тези обекти да се отчитат отделно;
- Наемът за тези обекти трябва да се определя по пазарен начин;
- Реално разделяне на режимните разходи на обекта (ток, вода, топлоенергия и др.) да са ясно определени на конкретна база;
- Всички печалби от тази дейност се реинвестират в основните дейности на научноизследователската организация или инфраструктура

Глава втора

Раздел I.

НАЧИНИ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ И ОТЧИТАНЕ НА РАЗХОДИТЕ ЗА СТОПАНСКИ ДЕЙНОСТИ ЗА ЦЕЛИТЕ НА ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА ОБЩИЯ ГОДИШЕН КАПАЦИТЕТ.

Чл. 8. (1) За да са изпълнени от изискванията по т. 21 от Рамката, стопанските дейности трябва да потребяват точно същите ресурси (като материали, оборудване, труд и постоянен капитал), като нестопанските дейности и капацитетът, отпускан всяка година за тези дейности, не надвишава 20 % от съответния общ годишен капацитет на субекта.

(2) Капацитетът се измерва в човекочасове/машиночасове и/или вложени ресурси (труд, материали, капитал), съгласно Примерна методология за измерване на годишния капацитет, използван за стопански и нестопански дейности (Приложение № 2)

(3) Делът на стопанските дейности в общия годишен капацитет на субекта се изчислява за всички негови дейности, независимо от източника на финансирането им.

(4) Ако в дадена година някой субект превиши 20-те % икономическа дейност от общия си годишен капацитет, той се превръща в „предприятие“ за целите на държавните помощи и не може повече да получава финансиране в режим „непомощ“ за извършване на икономически дейности от нито един публичен източник. Превишението на 20% от капацитета на съответния субект води до необходимост от оценка за изпълнение на общите и специалните (чл. 26) условия на ОРГО. В случай че това е така, се възстановяват 50% от инвестиционните разходи за научно изследователска инфраструктура и 100% от оперативните разходи. В случай че не са изпълнени условията на ОРГО се възстановява 100% от финансирането по реда и условията на глава трета от настоящата Методология.

(4) Примерната методология за измерване на годишния капацитет, използван за стопански и нестопански дейности е съгласно Приложение № 2.

Раздел II.

КОНТРОЛНИ МЕХАНИЗМИ

Чл. 10. (1) Всеки субект по чл. 3 подава Доклад за изпълнение изискванията на Рамката в срок до 30 април на годината, следваща приключването на финансовата, който съдържа изчисленията за ползвания годишен капацитет за стопанска дейност въз основа на документирания годишен брой часове за реално използване на наблюдаваната инфраструктура (изчисленията се описват в Приложение 2А или Приложение 2Б към Примерната методология), както и годишен финансов отчет /ГФО/, в който има ясно разграничаване на стопанските и нестопанските дейности. В Доклада задължително се включва обобщена информация от Седмичните дневници за всяка отделна ИЕ, и се представя аналитична информация за годишните приходи/разходи по всеки от видовете стопанска дейност.

(2) БАН – Администрация извършва проверка след получаване на ГФО и Годишния доклад за изпълнение изискванията на Рамката. При проверката на отчетените данни е възможно да се изиска представяне на Седмични дневници, лог файловете за работа на машините, разходооправдателни документи за материали/консумативи, справки за реално отработеното време и ползваните отпуски на служители и всяка друга информация, която има отношение към стопанските и нестопански дейности, извършени със съответните инфраструктурни единици на субекта.

Чл. 11. ГФО, изпратен в срока по чл. 10, ал. 1 задължително съдържа следните приложения към него: Отчет за приходите и разходите, Аналитична оборотна ведомост, съдържаща оборотите от икономическата и неикономическата дейност, справка за извършените разходи с икономически характер / Приложение № 2С/ и обяснителна записка. Отчетът задължително се подписва от директора/ръководителя на съответния субект.

Чл. 12. В обхвата на контролната дейност се включва и проверката дали някоя икономическа дейност е неправилно определена и отчетена като неикономическа за счетоводството на даден субект. За целта ще са необходими хронологични счетоводни записвания за посочения период, съдържа информация за всички извършени дейности (научноизследвателска, обучителна, разпространение на знания, експертна и др.) през предходната финансова година по източник на финансиране, стойност на финансирането, номер и дата на сключения договор или реквизити на фактурата, както и информация как са осчетоводени разходите за всяка една от тях (като икономическа или неикономическа дейност).

Глава трета

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА НЕПРАВОМЕРНА И НЕСЪВМЕСТИМА ДЪРЖАВНА ПОМОЩ ИЛИ НЕПРАВИЛНО ИЗПОЛЗВАНА ДЪРЖАВНА ПОМОЩ

Чл. 13. Неправомерна и несъвместима държавна помощ или неправилно използвана държавна помощ се възстановява въз основа на решение на Европейската комисия по глава шеста от Закона за държавните помощи. Решението на Европейската комисия за възстановяване на неправомерна и несъвместима държавна помощ или на неправилно използвана държавна помощ подлежи на изпълнение по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

Чл. 14. (1) В случаите по чл. 38, ал. 3 от ЗДП, когато с решението на Европейската комисия за възстановяване на неправомерна и несъвместима държавна помощ или съответно на неправилно използвана държавна помощ не са индивидуализирани получателите на помощ и размерът на помощта, която трябва да се възстанови, получателят на помощта уведомява БАН и министъра на финансите за размера на получената помощ и датата на нейното получаване, както и предоставя всяка поискана информация и оказва съдействие при

издаване на акт за установяване на публично вземане по реда на Административнопроцесуалния кодекс. БАН уведомява всички органи, предоставящи публично финансиране на съответното СНЗ.

(2) Получателят на помощта се задължава да изпълнява задълженията си и да оказва съдействие на съответните компетентните органи в случай на необходимост от възстановяването на неправомерно предоставена държавна помощ, което се извършва по реда на чл. 38 от Закона за държавните помощи, съгласно който решение на Европейската комисия за възстановяване на неправомерна и несъвместима или на неправилно използвана държавна помощ подлежи на принудително изпълнение по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК).

(3) В случаите, когато при извършване на проверка се установи, че е налице превишение на прага по т. 21 от Рамката, БАН уведомява министъра на финансите за режим на помощ, попадащ в обхвата и условията на глава I и чл. 26 от Регламент № 651/2014 на Комисията за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора, като предоставя схема по общия регламент за групово освобождаване за оценка по реда на чл. 27 от ЗДП. В случай на одобрение, подлежащата на възстановяване е 50 на сто от размера на полученото безвъзмездно финансиране.

Приложение № 1 към чл. 3

Организационни единици (субекти), за които се изчислява годишният капацитет, използван за стопански дейности:

№	Самостоятелно звено на БАН	съкращение
1.	Българска академия на науките - БАН администрация	БАН - А
	Направление: Информационни и комуникационни науки и технологии	
2.	Институт по математика и информатика	ИМИ
3.	Институт по механика	ИМех
4.	Институт по роботика	ИР
5.	Институт по информационни и комуникационни технологии	ИИКТ
6.	Национална лаборатория по компютърна вирусология	НЛКВ
7.	Лаборатория по телематика	ЛТ

	Направление: Енергийни ресурси и енергийна ефективност	
8.	Институт за ядрени изследвания и ядрена енергетика	ИЯИЯЕ
9.	Институт по електрохимия и енергийни системи „Акад. Евгени Будевски“	ИЕЕС
10.	Институт по инженерна химия	ИИХ
11.	Централна лаборатория по слънчева енергия и нови енергийни източници	ЦЛСЕНЕИ
	Направление: Нанонауки, нови материали и технологии	
12.	Институт по физика на твърдото тяло „Акад. Георги Наджаков“	ИФТТ
13.	Институт по електроника „Акад. Емил Джаков“	ИЕ
14.	Институт по оптически материали и технологии „Акад. Йордан Малиновски“	ИОМТ
15.	Институт по минералогия и кристалография „Акад. Иван Костов“	ИМК
16.	Институт по металознание, съоръжения и технологии „Акад. Иван Балевски“ с Център по хидро- и аеродинамика – Варна	ИМСТЦХА
17.	Институт по обща и неорганична химия	ИОНХ
18.	Институт по органична химия с Център по фитохимия	ИОХЦФ
19.	Институт по физикохимия „Акад. Ростислав Каишев“	ИФХ
20.	Институт по полимери	ИП
21.	Институт по катализ	ИК
22.	Централна лаборатория по приложна физика – Пловдив	ЦЛПФ Пловдив
	Направление: Биомедицина и качество на живот	
23.	Институт по молекулярна биология „Акад. Румен Цанев“	ИМБ
24.	Институт по невробиология	ИНБ
25.	Институт по микробиология „Стефан Ангелов“	ИМикБ
26.	Институт по биофизика и биомедицинско инженерство	ИББИ
27.	Институт по експериментална морфология, патология и антропология с музей	ИЕМПАМ
28.	Институт по биология и имунология на размножаването	ИБИР
	Направление: Биоразнообразие, биоресурси и екология	
29.	Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания	ИБЕИ
30.	Институт за гората	ИГората
31.	Институт по физиология на растенията и генетика	ИФРГ
32.	Национален природонаучен музей	НПНМ
33.	Ботаническа градина	БГ

	Направление: Климатични промени, рискове и природни ресурси	
34.	Геологически институт „Страшимир Димитров“	ГИ
35.	Национален институт по геофизика, геодезия и география	НИГГГ
36.	Институт за изследване на климата, атмосферата и водите	ИИКАВ
37.	Институт по океанология „Проф. Фритъф Нансен“ – Варна	ИО
	Направление: Астрономия, космически изследвания и технологии	
38.	Институт по астрономия с Национална астрономическа обсерватория	ИА с НАО
39.	Институт за космически изследвания и технологии	ИКИТ
	Направление: Културно-историческо наследство и национална идентичност	
40.	Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“	ИБЕ
41.	Институт за литература	ИЛ
42.	Институт за исторически изследвания	ИИстИ
43.	Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей	ИЕФЕМ
44.	Институт за изследване на изкуствата	ИИИЗк
45.	Национален археологически институт с музей	НАИМ
46.	Институт за балканистика с Център по тракология „Проф. Александър Фол“	ИБЦТ
47.	Кирило-Методиевски научен център	КМНЦ
48.	Институт за икономически изследвания	ИИкони
49.	Институт за държавата и правото	ИДП
50.	Институт за изследване на населението и човека	ИИНЧ
51.	Институт по философия и социология (Институт за изследване на общества и знанието)	ИФС (ИИОЗ)
	Общоакадемични специализирани звена	
52.	Център за обучение	ЦО
53.	Централна библиотека	ЦБ
54.	Научно-информационен център „Българска енциклопедия“	НЦБЕ
55.	Научен архив	НА
56.	Център за изследвания по национална сигурност и отбрана	ЦИНСО
57.	Единен център за иновации	ЕЦИ

Приложение № 2 към чл. 8, ал. 4

Примерна методология за измерване на годишния капацитет, използван за стопански и нестопански дейности

Измерването на годишния капацитет е препоръчително да се извършва на ниво **научноизследователска инфраструктура (НИИ)** – организационна единица (например, лаборатория, департамент, отдел и т.н.) на един субект по смисъла на чл. 3. Този подход е оправдан, когато НИИ ефективно разполага с всички входни ресурси (оборудване, постоянен капитал, работна сила, материали и др.), необходими за извършването на стопански дейности, и в съответствие с вътрешните правила на субекта може самостоятелно да извършва съответната стопанска дейност.

Всеки един от субектите е задължен при искане от страна на администратор на помощ или друг оправомощен орган, ЕК или одитните органи да докажат, че избраният от него подход за определянето на субекта (*relevant entity*) е подходящ за доказване на съответствието с критериите на точка 21 от Рамката. Веднъж определен, обхватът на субекта (*relevant entity*) следва да се запази за целия период на наблюдение.

Определяне на самостоятелните инфраструктурни единици (ИЕ) – всяка отделна инфраструктурна единица (оборудване, машина, лаборатория, обект и т.н.), която може да се ползва самостоятелно за извършването на определена дейност.

В зависимост от вида на активите, включени в една НИИ, те може да бъдат организирани в една или няколко инфраструктурни единици (*например, 3 основни машини, които може да се ползват самостоятелно*). За всяка ИЕ следва да се води отделна отчетност, както за нейното използване (машиночасове и човечески часове, ако се различават), така и за потребяваните ресурси. Ако се планира част от закупените активи да се използват само за нестопански дейности, а друга част – да се използват за стопански и нестопански дейности, то с оглед по-лесната отчетност е препоръчително двете части да се обособят в отделни ИЕ, дори да са част от една НИИ. Веднъж определен, обхватът на различните ИЕ следва да се запази за целия период на наблюдение.

Счетоводната отчетност трябва да дава възможност за **аналитично отчитане на различните видове разходи (*analytical cost accounting*)** – това включва и разпределяне на режимните разходи (*overhead costs*) към дейностите, които ги потребяват и съответно включването им в продажната цена за предприятия, които ползват съответната ИЕ или

резултатите от стопанските дейности. Аналитичното счетоводно отчитане предполага отчитане чрез сметки, под-сметки, партиди по разходни центрове (*субектu/relevant entities*) според спецификата на счетоводния софтуер. Разходите, финансирането и приходите трябва да се осчетоводяват отделно за стопанските и нестопанските дейности по ясен и разграничим начин в годишните отчети на субекта.

Основна цел на счетоводното отчитане е да постигне обосновано и проследимо разпределяне на разходите между различните видове дейности.

В зависимост от вида дейност и типа на входните ресурси, които се изискват за изпълнението на тази дейност, за целите на изчислението на капацитета на ниво **субект** (*relevant entity*) могат да се ползват в комбинация следните бази:

- отчитане на **времето в човечески часове** на учените-изследователи;
- отчитане на **времето** на използване на самото научноизследователско оборудване в **машиночасове**;
- общият размер на **вложените ресурси на годишна база** (като материали за научния процес, поддръжка на оборудването и т.н.);
- други елементи, свързани със специфичната дейност на съответния **субект** (*relevant entity*) в рамките на научноизследователската организация.

Необходимо е да се определи подходяща и справедлива база от гореспоменатите такива за разпределение на различните видове разходи, направени от съответния субект (*relevant entity*) за стопански (СД) и нестопански дейности (НД).

За всяка ИЕ трябва да бъде определен **размера на амортизационните отчисления за съответната календарна година** при спазване на приложимите нормативни изисквания¹.

Срокът на годност (амортизационният период) на активите следва да отразява очакванията за периода, през който ще ползва съответният актив (ДДС № 05/30.09.2016, т. 28). Неточното определяне на този срок води до неправилен размер на амортизационните разходи, включени в годишния капацитет за стопанска и нестопанска дейност. Също така това води и до неправилно определяне на периода, за който ще се наблюдава НИИ за спазването на изискванията за държавни помощи по Рамката. Съгласно т. 46 от ДДС №

¹ Субектите, които в съответствие със счетоводните правила не прилагат амортизация на активи, придобити от безвъзмездната помощ, определят хипотетична амортизация, която субектът би приложил, ако активите не са придобити с публично финансиране.

05/30.09.2016² субектите би трябвало да променят очаквания полезен срок и размера на амортизацията, когато имат информация или намерение да ползват актива за по-дълъг срок от предходно определения.

Определяне (бюджетиране) на **обоснована минимална почасова ставка** при ползването на всяка ИЕ за стопанска дейност, която покрива най-малко пределните разходи за нейното използване.

Минималната почасова ставка се определя предварително, за да може текущо да се проследява изпълнението на изискванията на Рамката, т.е. тя е само за вътрешна употреба и не е необходимо да бъде публикувана. Целите, заради които се бюджетира прогнозна **минимална почасова ставка**, са следните:

- Да се прогнозира предварително и текущо годишният капацитет на ИЕ, използван за стопански дейности, за да не се допусне надхвърляне на общия праг от 20 % за стопански дейности за календарната година на ниво субект (*relevant entity*);
- В случаите, когато не съществува пазарна цена, да се следи изпълнението на т. 25, буква б), второ тире от Рамката (съответно чл. 6.5 от административния договор). При договори с предприятия, където цената е резултат от преговори на принципа на сделката между несвързани лица, цената за 1 час ползване на ИЕ трябва да бъде по-висока от минималната почасова ставка.

Размерът на прогнозната минимална почасова ставка за ползване на една ИЕ зависи от очаквания брой часове за реално използване на активите през съответната година. Субектът следва да извърши анализ и да определи прогнозната натовареност на активите в ИЕ за съответната календарна година при нормални условия. Ако се планира използване на активите през цялото работно време на съответните служители, то следва да се вземе предвид тяхното стандартно работно време (в съответствие с Кодекса на труда средният брой на работните дни за една календарна година е 249, а съгласно Регламент 1303/2013 г.

² При наличието на събития или на новопостъпила информация, водещи до промени в някой от параметрите, в резултат на което се очаква съществена промяна на разхода за амортизации (включително и промяна на очаквания срок на годност) или неговото разпределение по години, следва да се ревизират първоначалните предположения и очаквания на съответните параметри, залежали при определянето на първоначалния размер и разпределението на амортизацията за срока на годност на актива. Такова изменение на параметрите (включително и в случаите, посочени в т. 6.5 от Счетоводен стандарт 4), свързани с амортизацията, се отразява като промяна в приблизителните счетоводни оценки, т.е. намира отражение в текущия и в бъдещи отчетни периоди, без да се налага промяна за минали отчетни периоди.

стандартният брой работни часове за един служител за една календарна година е 1720, т.е. 215 работни дни по 8 часа на ден плюс платен годишен отпуск; тези стойности може да се използват без допълнителна обосновка). За изследователи и някои други категории служители платеният годишен отпуск е по-голям и съответно тяхното стандартно работно време за година е по-малко – може да се използва брой на работните часове по-малък от 1720 (съответно – брой на работните дни по-малък от 215), ако този брой е обоснован със сключения трудов договор, нормативен акт или колективен трудов договор.

За някои активи може да е предвидено да се прилага непрекъснат режим на работа (24 часа на ден, 7 дни седмично) – например, сървъри за обработка на данни. В този случай годишният брой на часовете за реално използване на актива е равен на 8760 (365 дни, умножено по 24 часа). Тази максимално възможна стойност на продуктивните часове е допустимо да се използва, само ако има убедителна обосновка, че при нормални условия през цялата календарна година съответният актив работи в режим 24/7.

По-долу в т. 5.8, както и в Приложение 2, е описан примерен модел за изчисляване въз основа на реалните данни за последната календарна година на средната почасова ставка за използване на съответните ИЕ (която може да се използва и при окончателното изчисляване на годишния капацитет, използван за стопанска дейност).

Минималната почасова ставка се определя за всяка нова календарна година, като при значителна промяна на разходите за труд/материали/консумативи е допустимо по всяко време да бъде актуализирана.

Определяне на **ясни правила за ползване** на подкрепената инфраструктура, диференциране на правилата за таксуване на различните групи потребители (т.е. държавните университети и институти като една основна група и други организации, които могат да бъдат юридически лица с нестопанска цел и частни юридически лица с цел печалба)³ и прогнозно процентно разпределение на време и приоритет на ползване между следните примерни основни групи потребители:

✓ **Служителите на субекта** използват научноизследователската инфраструктура без допълнителни разходи за нуждите на нестопанската дейност на субекта.

³ Вж. *Strategic Evaluation of the Bulgarian Centres of Competence and Centres of Excellences and Recommendations for their further development*, стр. 76.

✓ **Научноизследователски организации – трети страни** (университети, научни институти): На тези трети страни (научноизследователски организации) следва да се таксуват режимните разходи (*overhead costs*), които възникват по време на ползването на научноизследователската инфраструктура от научните организации – трети страни. В този случай са възможни 2 хипотези:

А. Отдаване под наем. При отдаването под наем на научноизследователска инфраструктура (оборудване, лаборатории) от една научна организация на друга научна организация, извършваща нестопански дейности, собственикът на НИИ **получава доход (наем)** за тази дейност, следователно **дейността се счита за стопанска** и съответно се взема предвид при изчисляването на използвания годишен капацитет за стопански дейности.

Б. Съвместно ползване за нестопански цели⁴. Ако една НИО (по смисъла на т. 15, буква бб) от Рамката) предоставя достъп до своята научноизследователска инфраструктура за извършване на нестопански дейности от друга НИО и са налични вътрешни контролни механизми, които предотвратяват двойното публично финансиране на едни и същи разходи, се приема, че това не е стопанска дейност, ако може да се докаже, че **едновременно са изпълнени следните три условия:** 1) третата страна НИО – ползвател извършва само нестопански дейности с ползваната научноизследователска инфраструктура; 2) на собственика се възстановяват само реално извършените и документираните разходи при ползването на научноизследователската инфраструктура от третата страна; 3) собственикът не получава публично финансиране за същите разходи, които са покрити от третата страна. Доказателства за спазване на изискванията може да бъдат:

- споразумение/договор между двете НИО, от което е видно, че ползвателят (публична НИО) ще извършва само нестопански дейности с ползваната научноизследователска инфраструктура;

- декларация от ползвателя (публична НИО по смисъла на т. 15, буква бб) от Рамката), че с ползваната научноизследователска инфраструктура са извършвани само

⁴Субектът участва в съвместното ползване за нестопански дейности като предоставя своята научноизследователска инфраструктура, което се записва в споразумението между двете НИО. Субектът може да участва в съвместното ползване и с изследователи или технически персонал.

нестопански дейности с посочване на конкретните проекти, по които е работено, която се подписва след приключването на споразумението/договора за ползване;

- декларация от собственика, че не получава публично финансиране за същите разходи, които са покрити от третата страна.

✓ **Частен сектор:** ползването на научноизследователска инфраструктура от частния сектор се фактурира на подходяща цена, която обикновено е пазарната цена за стопански дейности или нейния еквивалент (пълните разходи за ползване на ИЕ, вкл. и разходът за амортизации, плюс марж печалба). Цената следва да бъде по-висока от минималната почасова ставка към момента на сключване на договора.

✓ **Частен сектор в режим на ефективно сътрудничество,** при който дейностите са нестопански. Редът и условията на проекта за сътрудничество, по-специално по отношение на приноса за неговите разходи, споделянето на рисковете и резултатите, разпространението на резултатите, достъпът до и правилата за разпределението на правата за интелектуална собственост (ПИС), трябва да бъдат определени с договор преди началото на проекта.

✓ **Отделни млади учени-докторанти** – препоръчва се да се дава кратък достъп за свободно ползване на инфраструктурата от учени-докторанти, като научноизследователските организации, в които те са зачислени, следва да покрият основните консумативи и оперативни разходи (тъй като обикновено тези дейности са нестопански, то е възможно по взаимно споразумение разходите да се покрият и от субекта). По принцип субектите следва да разрешат достъпа до тяхната инфраструктура на отделни изследователи и докторанти за завършване на част от дисертацията им.

Отчитане на съвместното ползване на научноизследователската инфраструктура от публично финансирани научни организации (НИО) – трети страни

Присъщите разходи, които извършва субектът при ползването на научноизследователската инфраструктура от други публично финансирани научни организации при условията на **съвместно ползване за нестопански цели** по проекти с друго публично финансиране (например Фонд „Научни изследвания“, МОН, средства на държавния бюджет), **се споделят** с другата научна организация при налични вътрешноконтролни механизми за предотвратяване на двойното публично финансиране.

Нужни документи при споделяне на научноизследователска инфраструктура с другата публична научна организация/проект:

- Договор, в който наред с другите условия (срок, ползване на резултатите, конкретизиране на научноизследователските дейности, които ще се извършват и т.н.), е уговорен и начинът на заплащане, както и **разходите, които ще се възстановяват**.

- Декларация от външния ползвател на инфраструктурата, че дейностите, които ще се извършват с научноизследователската инфраструктура, ще бъдат изцяло нестопански. В декларацията външната научна организация/проект ще декларира и факта, че **не е предприятие (non-undertaking)**⁵ по смисъла на законодателството за държавните помощи.

- Представяне на разходооправдателни документи, методики за разпределяне на режимните разходи и др., които доказват размера на присъщите разходи (ток, консумативи, поддръжка) за научноизследователската инфраструктура при ползването ѝ от други публично финансирани научни организации/проекти.

- Платежни нареждания за възстановяване на документално доказаните присъщи разходи при ползването на научноизследователската инфраструктура от публично финансирани научни организации/проекти – трети страни.

Възможен подход с цел избягване на двойното финансиране е счетоводното отчитане на гореспоменатите разходи да се води в **отделни сметки за научна дейност, извършвана от научни организации – трети страни**.

Паричните постъпления от третата страна-НИО, които представляват възстановяване на разходи, се третираат като негативен разход⁶ за собственика на научноизследователската инфраструктура, като остават за сметка на третата страна-НИО. Въпреки това, те се отчитат при изчисляване на годишния капацитет на инфраструктурата, тъй като са обвързани с нейното използване за нестопанска дейност.

Разходите за амортизация **не се споделят** с третата страна-НИО (публично финансирана организация/проект), тъй като покупката на оборудването вече е финансирана с публични

⁵ Научно-изследователска организация (НИО), която извършва стопански и нестопански дейности, се счита за „предприятие“ по правилата за държавни помощи само по отношение на стопанските дейности (използващи повече от 20% от капацитета) при условие, че поддържа отделна счетоводна отчетност за стопанските дейности. *“State Aid Rules in Research, development and innovation. Decision Tree”*, стр. 20 (допълнителна информация долу вляво).

⁶ Съгласно § 1, т. 31 на Допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси.

средства. Разходите за амортизация се отчитат от партньора, собственик на оборудването, и се отнасят към използването на инфраструктурата за нестопански дейности.

Въвеждане на **седмични дневници за всяка ИЕ**, в които се записват данни за броя часове, използвани за всяка дейност (включително информация относно стопанския или нестопански характер на дейността). С цел по-ясно определяне на разходите за стопанска дейност и нестопанска дейност, в дневниците е необходимо да се посочва и заявка/договор, във връзка с който се осъществява дейността.

Дневниците трябва да съдържат информация за:

- ✓ Вида дейност (**стопанска или нестопанска**);
- ✓ **Използваните ресурси** – посочат се **експертите**, ангажирани с осъществяването на съответната дейност, както и вида и количеството на потребените **материали и консумативи** (използваните материали и консумативи може да не се записват в дневника, ако се документират чрез справки за вида и количествата на вложените материали, стокови разписки или друг подходящ начин).
- ✓ **Брой часове** за ползване на ИЕ. Отчитат се всички **машиночасове** (вкл. часовете за подготовка на апаратурата, профилактика, пренастройване и всички други технологични дейности, пряко свързани с конкретната научно-изследователска задача). Времето за работа на всички апарати, които могат да извършват автономна дейност, в т.ч. и за всички задачи, които не изискват човешка намеса при работата на апаратурата, следва да се отчита независимо от времето на служителите, които оперират с тях. Отделно се записват **човекочасовете** (за всеки изследовател/техник/помощен персонал се попълва броят на часовете, в които е ползвал ИЕ, вкл. часовете за подготовка и други съпътстващи технологични дейности). За нови или модернизирани с публични средства **обекти** (сгради, помещения) се въвеждат отделни Седмични дневници, ако обектите може да се ползват самостоятелно (*например, изложбена/ демонстрационна зала*) – в този случай обектите (заедно с оборудването/обзавеждането в тях) се разглеждат като самостоятелна ИЕ. Когато използването на обекта е обвързано основно с използването на оборудването, разположено в него, или с работата на служителите, които работят в съответните помещения, то тогава не е необходимо да се поддържа отделен дневник за обекта (сграда, помещение), тъй като времето за ползване на

обекта е равно на времето за използване на съответното оборудване или на времето за работа на съответните служители.

Изчисляване на годишния капацитет на наблюдаваната инфраструктура, използван за стопански дейности.

Извършва се след изтичане на календарната година въз основа на записите в Седмичните дневници и счетоводните записи за извършените разходи за използване на всички ИЕ, управлявани от субекта, за стопански и нестопански дейности. Цялото финансиране на наблюдаваната инфраструктура през изминалата година (публично финансиране от публични източници и приходи от СД) следва да бъде разпределено между двата вида дейности. Следва да се има предвид, че **изчисляването на капацитета за стопански дейности се извършва в съответствие с правилата, приложими за държавните помощи и описани в Рамката**, и не зависи от прилагани национални нормативни изисквания или практики за данъчни или счетоводни цели⁷.

При изчисляването на капацитета се взема предвид **времето за използване за стопански дейности (СД) и нестопански дейности (НД)** на основните производствени фактори (входни ресурси) в наблюдаваната инфраструктура. Последователно се изчислява **капацитетът на основните входни ресурси**, посочени в т. 21 от Рамката и т. 207 от Известието на ЕК⁸ – като оборудване, постоянен капитал, труд и материали.

Изчисляването на годишния капацитет на наблюдаваната инфраструктура, използван за стопански дейности, може да се извърши по един от методите, описани по-долу или субектът да разработи собствен изчислителен метод, който е съобразен с изискванията на Рамката. Избраният изчислителен метод **следва да се прилага за целия период на наблюдение**.

⁷ Например, възможно е някои от разходите за извършване на съвместни проекти с предприятия при условията на ефективно сътрудничество да бъдат разглеждани като стопанска дейност за данъчни или счетоводни цели. В контекста на Рамката обаче, тези разходи се разглеждат като нестопански.

⁸ Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (2016/C 262/01)
[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05))

А. Метод на общите разходи – попълва се Приложение 2А

При този метод капацитетът за СД се приравнява на **необходимите общи разходи за извършване на отчетената СД**, които се извличат от счетоводната система на субекта. Примерният изчислителен модел е описан в *Приложение 2А*.

Прилага се следната формула:

$$ПСД = \frac{АмСубектСД + ТрудСубектСД + МатСубектСД + ДРСубектСД}{АмСубектОб + ТрудСубектОб + МатСубектОб + ДРСубектОб}$$

Където,

ПСД – Процент на годишния капацитет на разглеждания субект, използван за стопанска дейност

АмСубектСД – Амортизационни разходи за календарната година на ниво субект, които са отнесени към извършваните стопански дейности

ТрудСубектСД – Разходи за труд за календарната година на ниво субект, които са отнесени към извършваните стопански дейности

МатСубектСД – Разходи за материали за календарната година на ниво субект, които са отнесени към извършваните стопански дейности

ДРСубектСД – Други разходи (например, разходи за застраховка и поддръжка; разходи за трансфер на знания; режимни разходи и евентуално разходи за организация и управление) за календарната година на ниво субект, които са отнесени към извършваните стопански дейности

АмСубектОб – Амортизационни разходи общо за календарната година на ниво субект

ТрудСубектОб – Разходи за труд общо за календарната година на ниво субект

МатСубектОб – Разходи за материали общо за календарната година на ниво субект

ДРСубектОб – Други разходи (например, разходи за застраховка и поддръжка; разходи за трансфер на знания; режимни разходи и евентуално разходи за организация и управление) общо за календарната година на ниво субект

Последователно се извършват следните стъпки:

А1. Разпределяне на годишните разходи за амортизация към НД и СД

✓ ОБОРУДВАНЕ

1. Наблюдават се **всички активи, финансирани от публични източници** за периода на полезния срок на годност, определен в **амортизационния план** на субекта. Активи с изтекъл амортизационен период, не се вземат предвид при изчисляване на капацитета.
2. Годишната сума за амортизация на всеки актив, включен в разглежданата инфраструктура, се разделя на 2 части – за стопански дейности и за нестопански дейности, въз основа на

данните от седмичните дневници (машиночасове) за реалното използване на актива (ИЕ) през изминалата календарна година.

3. Сумата за амортизационни отчисления за стопанската дейност на всички наблюдавани ИЕ се записва в числителя на формулата, а общата сума за амортизационни отчисления се записва в знаменателя на формулата.

Примерни изчисления са описани в работен лист Оборудване на Приложение 2А.

✓ **ПОСТОЯНЕН КАПИТАЛ** (нови или модернизирани сгради, помещения)

1. Наблюдават се **всички сгради/помещения, финансирани от публични източници** за периода на полезния срок на годност, определен в **амортизационния план** на субекта⁹. Обекти (сгради/помещения) с изтекъл амортизационен период не се вземат предвид при изчисляване на капацитета. Помещенията и стаите, в които не се извършват или не могат да се извършват стопански или нестопански дейности, като коридори и стълбища, тоалетни, сервизни помещения, асансьори и др., обикновено не подлежат на мониторинг.
2. Годишната сума за амортизация на всеки обект, включен в разглежданата инфраструктура, се разделя на 2 части – за стопански дейности и за нестопански дейности. Разделението може да се извършва по 3 различни начина:
 - 1) Въз основа на данните от седмичните дневници за реалното използване за СД и НД на обекта (сграда/помещение) през изминалата календарна година (в този случай се поддържа отделен дневник за използването на съответния обект).
 - 2) Когато използването на обекта е обвързано основно с използването на оборудването, разположено в него, то тогава може да не се поддържа отделен дневник за обекта, а разделянето между СД и НД да се извърши въз основа на данните от седмичните дневници за машиночасовете на съответното оборудване през изминалата календарна година.
 - 3) Когато използването на обекта е обвързано основно с работата на служителите, които работят в съответните помещения, то тогава може да не се поддържа отделен дневник за обекта, а разделянето между СД и НД да се извърши въз основа на данните от

⁹ Следва да се има предвид и давностният срок за възстановяване на неправомерно получена държавна помощ, определен в чл. 17 от Регламент (ЕС) 2015/1589 на Съвета от 13 юли 2015 година за установяване на подробни правила за прилагането на член 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (Текст от значение за ЕИП), OJ L 248, 24.9.2015, р. 9–29, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32015R1589> – 10 години от датата, на която помощта (публичното финансиране) е била предоставена.

седмичните дневници за човекочасовете на съответните служители, които реално са били използвани за СД и НД през изминалата календарна година.

3. Сумата за амортизационни отчисления за стопанската дейност на всички наблюдавани обекти (сгради/помещения) се записва в числителя на формулата, а общата сума за амортизационни отчисления се записва в знаменателя на формулата.

Примерни изчисления са описани в работен лист Постоянен капитал на Приложение 2А.

А2. Разпределяне на записаните в счетоводната система оперативни разходи за ползване на наблюдаваната научноизследователска инфраструктура за НД и СД в съответствие с изискванията на Рамката

Всички разходи за разглежданата календарна година, записани в счетоводната система на ниво субект, следва да са разпределени между СД и НД.

Разглежда се годишната сума на разходите за труд на всеки **служител на субекта**, включен в разглежданата инфраструктура. Вземат се предвид както постоянните разходи за труд (разходи за труд от бюджета на научноизследователската организация; разходи за труд от други публични източници; евентуално разходи за труд, финансирани от СД), така и разходите за труд, финансирани от извършените СД по граждански договори.

Вземат се предвид всички разходи за материали/консумативи, финансирани с публични средства (*бюджетен раздел VII. Материали*), както и разходи за материали/консумативи, използвани в наблюдаваната инфраструктура на ниво субект (*relevant entity*), които са финансирани от други източници на НИО.

Обикновено **разходите за труд и материали/консумативи** на ниво субект се отнасят към СД или НД в момента на осчетоводяването им, когато е ясно за каква конкретна цел се извършват (в момента на влягане на материалите и консумативите в СД или НД).

Разходите за **застраховки и поддръжка** за съответната ИЕ през отминалата календарна година се отнасят към СД и НД въз основа на записите в Седмичните дневници за ползването на съответната ИЕ за СД и НД.

Извършените **режийни разходи** (електроенергия, отопление, почистване и др.) и общата сума на разходите за организация и управление (възнаграждения на счетоводител, юрист, ръководител и т.н., ако е приложимо) на ниво субект (*relevant entity*) първо се разделят между отделните ИЕ чрез обоснована **методика**. След това разходите за съответната ИЕ се отнасят към СД или НД въз основа на записите в Седмичните дневници за ползването на

съответната ИЕ. Разпределянето на режимните разходи към СД или НД се извършва месечно, в момента на извършването на тези разходи, като се спазват предварително определени правила, които вземат предвид броя на отчетените часове за СД и НД.

Препоръчва се всеки сключен договор с външна страна (друга НИО, отделни учени или предприятия) за ползване на научноизследователската инфраструктура да бъде обозначаван с индекс, който да се добавя и при осчетоводяване на извършените разходи за изпълнението на този договор. По този начин лесно може да се извличат всички разходи, извършени за изпълнението на съответния договор с външна страна.

При определяне на вида на извършената дейност – СД или НД, се спазват правилата, прилагани в контекста на държавните помощи и описани в Рамката, както следва:

1) Всички разходи, извършени по **договори с предприятия**, за които не се прилагат условията за ефективно сътрудничество, следва да се отчетат като **разходи за СД** по смисъла на Рамката.

2) Всички разходи, извършени по договори с предприятия, които се изпълняват при условията на **ефективно сътрудничество**, следва да се отчетат като **разходи за НД** по смисъла на Рамката.

3) Ако наблюдаваната инфраструктура е използвана от трети страни – публични НИО, при условията на **съвместно ползване за нестопански цели** или от отделни млади учени-докторанти (както е описано в т. 5.5), то всички разходи за тези дейности следва да се отчетат като **разходи за НД** по смисъла на Рамката.

4) Ако на ниво субект (*relevant entity*) са извършвани дейности по трансфер на знания, то за отчитането на разходите за тези дейности има 2 хипотези:

- Отчитат се като НД по смисъла на Рамката и съответно се добавят само към **общите разходи**, ако всички приходи от дейностите по трансфер на знания се **реинвестират в основните (нестопански) дейности** на научноизследователската организация или инфраструктура;

- Добавят се към **разходите за стопански дейности** по смисъла на Рамката, ако не може да се докаже, че всички приходи от дейностите по трансфер на знания се **реинвестират в основните (нестопански) дейности** на научноизследователската организация или инфраструктура.

След извличане на данните от счетоводната система, разходите за труд, материали и други разходи на ниво субект, използвани за СД (по смисъла на Рамката), се добавят към числителя на формулата, а общите разходи за труд, материали и други разходи на ниво субект се добавят към знаменателя на формулата.

Примерни изчисления са описани в работни листа Труд, Материали и Други разходи на Приложение 2А.

Процентът на годишния капацитет на разглеждания субект, използван за стопанска дейност, се получава като **необходимите общи разходи за извършване на отчетената СД** (по смисъла на Рамката) се разделят на необходимите общи разходи за извършване на всички отчетени дейности (СД и НД по смисъла на Рамката).

Изчисленията са представени на първия работен лист от Приложение 2А.

Б. Метод на почасовите ставки – попълва се Приложение 2Б

При този метод се прилага подходът, като въз основа на данните от счетоводната система за отминалата календарна година се изчисляват **реални средни почасови ставки** за ползването на съответните ИЕ.

Последователно се прилагат следните стъпки:

Б1. Определяне на средна реална стойност на почасовите ставки за използване на съответните ИЕ през отминалата календарна година

Примерният изчислителен модел е представен на работни листа 2 и 3 от *Приложение 2Б*.

Всяка почасова ставка се състои от следните компоненти:

✓ Разходи за амортизация

Изчисление с реални данни (оборудване): Годишната сума за амортизация на активите, включени в разглежданата ИЕ, се разделя на общия брой часове, през които съответната ИЕ е била използвана през отминалата календарна година съгласно Седмичните дневници. Така се получава реалният разход за амортизация за 1 час ползване на съответната ИЕ.

Изчисление с реални данни (нови или модернизиращи сгради, помещения): Годишната сума за амортизация на обекта, включен в разглежданата ИЕ, се разделя на общия брой часове за реалното използване на обекта (сграда/помещение) през изминалата календарна година (ако се поддържа отделен дневник за използването на съответния обект). Когато използването на обекта е обвързано основно с използването на оборудването, разположено

в него, или с работата на служителите, които работят в съответните помещения, то тогава може да не се поддържа отделен дневник за обекта, а общият брой на часовете да се определи въз основа на данните от седмичните дневници за машиночасовете на съответното оборудване или за човекочасовете на съответните служители, които реално са били използвани за дейности през изминалата календарна година.

✓ Разходи за труд

Изчисление с реални данни: Първо се определят средните разходи за труд за 1 действително отработен час за всички служители на субекта, които са работили с наблюдаваната инфраструктура на ниво субект (*relevant entity*). Взема се предвид общият разход за труд (възнаграждение, осигуровки, други разходи на работодателя) за 1 реално отработен час. Ако системата за заплащане не е почасова, то приложимата почасова ставка може да се изчисли като общите разходи за труд на годишна база се разделят на 1720 часа (стандартното работно време съгласно Регламент 1303/2013 г.) или на по-малко число, ако то е обосновано със съответните документи (например, изследователите обикновено имат поне 48 дни платен годишен отпуск, т.е. може да се обоснове, че за една година броят на реално отработените часове от тях е 1600 – 200 работни дни по 8 часа на ден, или 1608 – 201 работни дни по 8 часа на ден). Почасовите разходи за труд се изчисляват въз основа на реалните данни от отминалата календарна година за съответния служител или категория служители (всички служители, които отговарят на изискванията за съответната позиция). Вземат се предвид както постоянните разходи за труд (разходи за труд от бюджета на научноизследователската организация; разходи за труд от други публични източници; евентуално разходи за труд, финансирани от СД), така и разходите за труд, финансирани от извършените СД по граждански договори.

Изчисление с реални данни: Въз основа на записите в Седмичните дневници се определят действително използваните човешки ресурси за 1 час ефективна работа на съответната ИЕ (например, 1 изследовател R1/лаборант, 1 изследовател R4 и 1 техник; възможно е някоя от позициите да не бъде цяло число, например 0,2 техник, т.е. техникът е ангажиран през 1/5 от времето, в което се ползва ИЕ), след това се прилага почасовото възнаграждение за съответната позиция, **което е изчислено въз основа на реалните данни** от отминалата календарна година за съответния служител или категория служители. Така се получават необходимите разходи за труд за 1 час ползване на ИЕ.

✓ **Разходи за материали и консумативи**

Изчисление с реални данни: От счетоводната система се извлича общата сума на извършените разходи за материали/консумативи за съответната ИЕ през отминалата календарна година. Тази сума се разделя на броя часове, през които съответната ИЕ е била използвана през отминалата календарна година съгласно записите в Седмичните дневници. Ако през изминалата година ИЕ е била ползвана от лица, които са работили със свои материали/консумативи, за които няма записи в счетоводната система на субекта, то часовете за ползване на ИЕ по тези договори за ползване не се вземат предвид при това изчисление (общият брой часове за ползване, на което се разделя сумата, се намалява с отчетените часове, при които са влягани материали/консумативи от външни източници).

✓ **Разходи за застраховки и поддръжка**

Изчисление с реални данни: От счетоводната система се извлича общата сума на извършените разходи за застраховка и поддръжка за съответната ИЕ през отминалата календарна година. Тази сума се разделя на броя часове, през които съответната ИЕ е била използвана през отминалата календарна година съгласно записите в Седмичните дневници.

✓ **Непреки разходи**

Изчисление с реални данни: От счетоводната система се извлича общата сума на извършените режимни разходи (електроенергия, отопление, почистване и др.) и общата сума на разходите за организация и управление (възнаграждения на счетоводител, юрист, ръководител и т.н.) през отминалата календарна година на ниво субект (*relevant entity*). Тази обща сума се разпределя между отделните ИЕ пропорционално на разходите за амортизация за 1 час ползване на съответната ИЕ. Така изчислената сума за непреки разходи за съответната ИЕ се разделя на броя часове, през които съответната ИЕ е била използвана през отминалата календарна година съгласно записите в Седмичните дневници и така се получава разходът за 1 реално отработен час.

Б2. Изчисляване на годишния капацитет, използван за СД въз основа на реалните данни за изминалата календарна година

Изчисленията са представени на работен лист 1 от *Приложение 2Б*.

Може да се ползват 2 различни формули (които са представени и в *Приложение 2*):

Формула 1 – с определяне на коефициент на тежест и претегляне на реално отчетения брой на часовете за ползване на всяка ИЕ, (може да се използва Ръководството за изпълнение на проекти по приоритетна ос 1 на ОПНОИР.)

За всеки от наблюдаваните субекти **процентът на годишния капацитет** на инфраструктурата, използван за стопанска дейност, се получава като **претегленият общ брой на часовете** за ползване на всички ИЕ за СД се раздели на претегления общ брой на часовете за ползване на всички ИЕ за всички дейности (СД и НД).

Формула 2 – с директно изчисляване на необходимите разходи за извършване на отчетените дейности

При този вариант броят на отчетените часове за СД и НД съгласно седмичните дневници на всяка ИЕ се умножава по определената в т. Б1 средна реална почасова ставка и така се получават **необходимите разходи за извършване на отчетените СД и НД**.

Процентът на годишния капацитет на разглеждания субект, използван за стопанска дейност, се получава като изчислените **необходими общи разходи за извършване на отчетените СД** (по смисъла на Рамката) се разделят на изчислените необходими общи разходи за извършване на всички отчетени дейности (СД и НД по смисъла на Рамката).

Изчисляването на годишния капацитет чрез прилагане на почасови ставки е описано в *Приложение 2*, което може да се използва при окончателното изчисляване на годишния капацитет, използван за СД въз основа на реалните данни за изминалата календарна година. Изчисленията за използвания годишен капацитет за стопански дейности се описват в Преглед на стопанското използване на инфраструктурата, (*приложени са примерни образци – Приложение 2А или Приложение 2Б*), който се прилага към Годишния доклад за изпълнение изискванията на Рамката. За всеки субект (*relevant entity*) се попълва само едно Приложение 2А или Приложение 2Б. Всички данни, които са използвани при попълването на приложенията, следва да произтичат от поддържаните Седмични дневници и Годишните финансови отчети на субекта, които показват, че се поддържа отделна аналитичност, така и за разграничаване на стопанските и нестопанските дейности на подкрепената научна инфраструктура.

В годишния Преглед на стопанското използване на наблюдаваната инфраструктура следва да се опишат и всички получени приходи от стопанска дейност и съответно за какво са разходвани. За всеки договор с предприятие се посочват:

- ✓ **Общата сума** на получените средства;
- ✓ Извършените **разходи** за стопанска дейност при изпълнението на договора с предприятието;
- ✓ **Остатъкът** от приходите (ако има такъв) и за какъв вид дейности – стопанска или нестопанска дейност – са използвани или се планира да бъде използвани през следващата година. Въпреки че съгласно административния договор изискването за задължително реинвестиране на приходите се отнася само до трансфера на знания, препоръчително (но не задължително) е приходите от стопански дейности да се реинвестират в основните нестопански дейности¹⁰.

Ако изчисленият процент на годишния капацитет, който е използван за стопанска дейност, надхвърля 20 % от общия годишен капацитет, то следва незабавно да се уведомят ръководителят научното звено и ръководителят на отдел Бюджетно финансиране и счетоводна дейност на БАН, за да се извършат допълнителни проверки и да се установи дали е налице прекомерна подкрепа за стопанските дейности и съответно трябва да бъде приложен механизмът за възстановяване през съответната календарна година публично финансиране на стопанските дейности.

Препоръчва се най-късно до 30 септември на съответната година Приложение 2А или Приложение 2Б да бъде попълнено в цялост с наличните данни от Седмичните дневници и счетоводните записи за разходите, за да се изчисли действително използваният капацитет за стопански дейности към текущия момент и при необходимост да се предприемат своевременни действия, за да не се надхвърли прагът от 20 % за СД до края на календарната година.

Приложения:

Приложение 2А. Примерен образец на Годишен преглед на стопанското използване на инфраструктурата– метод на общите разходи (прилага се към Доклада за изпълнение изискванията на Рамката).

Приложение 2Б. Примерен образец на Годишен преглед на стопанското използване на инфраструктурата– метод на почасовите ставки (прилага се към Доклада за изпълнение изискванията на Рамката).

¹⁰ Вж. *Дървото на решенията*, публикувано от JRC, “State Aid Rules in Research, development and innovation. Decision Tree”, стр. 18, А.4.5. и прилежащите полета за допълнителна информация и обръщане на внимание.

Приложение 2С. СПРАВКА за стопанска дейност, извършвана от звено на БАН

Тази методика е съставена в съответствие с „Примерен модел относно спазването на изискванията на Рамката за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации“ на ОПНОИР.

Забележка: Всички субекти, които прилагат настоящата Методология са научноизследователски организации по смисъла на Рамката.